

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти**

24 грудня 2021 року № 225

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ДЛЯ ОСІБ ІЗ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

(підвищення кваліфікації)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Спеціалізація: педагогічні працівники закладів дошкільної освіти

**Напрямок: реалізація діяльнісного підходу в освітньому процесі закладу
дошкільної освіти**

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітню програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол від 17 грудня 2021 р. № 12).

Освітню програму затверджено Вченою радою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол від 24 грудня 2021 р. № 07) та введено в дію наказом ректора від 24 грудня 2021 р. № 225.

ПЕРЕДМОВА

Освітню програму розроблено проектною групою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти згідно з вимогами законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту»; постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами); Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р; наказів МОН України від 23.04.2021 № 457 «Про затвердження типових програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників», від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція», від 14.02.2020 № 209 «Про деякі питання розроблення та імплементації спецкурсів і модулів з ігрових технологій та діяльнісних методів навчання»; наказу Міністерства економіки України від 19.10.2021 № 755-21 «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»; рекомендаційних листів МОН України від 28.04.2017 № 1/9-239, від 16.03.2021 № 1/9-148 «Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти», а також Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України та The LEGO Foundation щодо співпраці у сфері освіти та науки від 30.11.2021.

Програма укладена на базі другого рівня вищої освіти (магістр) та відповідає 7 рівню Національної рамки кваліфікацій.

Розроблено проектною групою у складі:

1. Ковбасюк Т.Л., к.пед.н., завідувач, доцент кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти;

2. Тищенко Л.Р., доцент кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти;

3. Олійник І.М., к.пед.н., доцент кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Загальні положення

Освітня програма для підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти розроблена відповідно до головних принципів сучасної державної освітньої політики, стратегії забезпечення якості дошкільної освіти та спрямована на розвиток готовності педагогів закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) до впровадження діяльнісних методів розвитку, навчання та виховання дитини в умовах реалізації Концепції Нової української школи для забезпечення поступового цілісного розвитку дітей та сталої наступності між рівнями системи освіти України.

Актуальність програми полягає у необхідності підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до реалізації освітньої політики держави шляхом опанування новітніми практиками, технологіями, методиками, формами, методами професійної діяльності на засадах інноваційних освітніх підходів з урахуванням потреб учасників освітнього процесу, держави.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти ключовими засадами побудови освітнього процесу у закладах дошкільної освіти є компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований та інтегрований підходи. Це потребує ґрунтовної підготовки педагогів як фахівців, які стимулюють процес всебічного розвитку дитини, мають широкий світогляд, вміють будувати взаємини з вихованцями та їхніми батьками на засадах партнерства, розуміють конкретну ситуацію буття кожної дитини, використовують розвивальні ресурси нового освітнього середовища.

Дедалі частіше вихователі працюють у досить багатоманітних групах. Методи, підходи, завдання мають бути такими, щоб сприяти участі й діяльності кожного здобувача дошкільної освіти. Цьому сприяє застосування універсального дизайну у сфері освіти.

Найпершим суспільним середовищем для дитини є заклад дошкільної освіти, метою якого є забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини, її фізичного і психічного здоров'я, виховання ціннісного ставлення до природного й соціального довкілля, до самої себе, формування механізмів соціальної адаптації та творчого втілення в умовах життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих. Дошкільна освіта як перша самоцінна ланка має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал, забезпечувати особистісно-орієнтований підхід до розвитку дошкільників, який передбачає індивідуалізацію і диференціацію освітнього процесу, орієнтацію педагога на інтереси розвитку дитини, загальнолюдські й національні цінності через реалізацію діяльнісного підходу в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Саме діяльнісний підхід забезпечує спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості,

застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, на успішну інтеграцію в соціумі і професійну самореалізацію.

За таких умов провідне місце відводиться педагогічним працівникам нової формації, які перебувають в авангарді суспільних та освітніх перетворень, успішних, умотивованих, компетентних, які є агентами сучасних змін. Такі педагоги виконують в освітньому процесі ролі наставника, фасилітатора, консультанта, менеджера, мають академічну свободу, володіють навичками випереджувального проєктного менеджменту (планування й організації освітньо-виховного процесу, розроблення навчально-методичного забезпечення, оцінювання та ін.), самостійно й творчо здобувають інформацію, організовують дитиноцентрований процес. Сучасний педагог ЗДО має обирати та застосовувати ефективні методи, форми та засоби організації особистісно-орієнтованого освітнього процесу; організовувати різні види та форми дитячої діяльності з урахуванням інтересів здобувачів освіти та конкретної освітньої ситуації; забезпечувати баланс між активностями, ініційованими вихователем та здобувачами освіти. Це закладає надійне підґрунтя для навчання впродовж життя з метою особистісної реалізації.

Вихователь закладу дошкільної освіти повинен створювати сприятливі умови для особистісного становлення дітей, їх збалансований розвиток, узгодженість основних тенденцій до самореалізації, саморозвитку та самозбереження, формування життєвої компетентності, розвитку ціннісного ставлення до світу природи, культури, людей, самих себе. Він виступає передусім як педагог-новатор, який відчуває нові життєві тенденції, добре орієнтується у пріоритетах сучасності, спрямований на створення умов для саморозвитку, прояву сутнісних сил; пошуку педагогічних технологій побудови розвивального способу життя дошкільника; формування в нього основ особистісної культури; створення освітньо-розвивального середовища в закладі дошкільної освіти на основі діяльнісного підходу в освітньому процесі.

1.2. Цільова аудиторія

Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти.

1.3. Мета програми

Розвиток та/або удосконалення здатності педагогів до впровадження діяльнісних методик навчання, розвитку та виховання дітей дошкільного віку для забезпечення поступового цілісного їх розвитку та сталої наступності між рівнями системи освіти України в умовах реалізації Концепції Нової української школи; компетентностей вихователів закладів дошкільної освіти, відповідно професійного стандарту, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

Освітня програма забезпечить наступні результати навчання:

здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу;

здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів і потреб здобувачів освіти;

здатність організовувати ігрову (провідну) дитячу діяльність і підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною;

здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами;

здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності відповідно до державного стандарту;

здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності;

1.4. Компетентності, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

Загальні компетентності: громадянська, соціальна, лідерська, підприємницька, етична.

Професійні компетентності: прогностична, організаційна, предметно-методична, педагогічне партнерство.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

2.1. Зміст та обсяг освітньої програми

Зміст освітньої програми враховує особливості професійної діяльності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти в умовах реформування освіти і визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників; запитами замовників освітніх послуг.

Обсяг освітньої програми складає 30 годин (1 кредит ЄКТС).

2.2. Форма та структура освітньої програми

Освітня програма передбачає очно-дистанційну форму навчання.

Очно-дистанційна форма навчання організовується шляхом проведення аудиторних та самостійних видів робіт:

інтерактивних лекцій;

тематичних дискусій;

практичних занять (семінарів, практикумів, тренінгів, майстер-класів тощо);

самостійної роботи слухачів;

контрольних заходів (організаційно-настановне заняття, конференція з обміну досвідом).

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти за напрямом «Реалізація діяльнісного підходу в освітньому процесі закладу дошкільної освіти» за очною формою навчання (30 аудиторних годин)

Назви модулів і тем	Форма навчання			Усього
	Лекція, дискусія	Практичне заняття	Контроль	
Модуль 1.				
Професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти				
Тема 1.1. Дошкільна освіта в контексті сьогодення	2			2

Тема 1.2. Інклюзивний простір: пріоритетні напрями забезпечення рівного доступу до освіти осіб із особливими освітніми потребами	2			2
Усього годин за модулем	4			4
Модуль 2.				
Діяльнісний підхід в освітньому процесі закладу дошкільної освіти				
Тема 2.1. Сучасні підходи до організації та змісту дошкільної освіти	2			2
Тема 2.2. Вимоги до планування освітньої діяльності в ЗДО на основі діяльнісного підходу	2			2
Тема 2.3. Формування ключових компетентностей дітей дошкільного віку через реалізацію базових (основних) видів діяльності		2		2
Тема 2.4. Взаємодія педагогів та батьків у становленні особистості дошкільника		2		2
Тема 2.5. Стратегії підтримки участі та діяльності здобувачів дошкільної освіти з особливими освітніми потребами		2		2
Тема 2.6. Роль педагога в освітньому просторі ЗДО у реалізації діяльнісного підходу	2			2
Усього годин за модулем	6	6		12
Модуль 3.				
Гра як інструмент в реалізації діяльнісного підходу				
Тема 3.1. Гра в контексті сьогодення	2			2
Тема 3.2. Характеристики гри як ДНК освітнього процесу в ЗДО		2		2
Тема 3.3. Реалізація гри як підходу в освітньому процесі ЗДО		2		2
Тема 3.4. Мистецтво і наука фасилітації гри		2		2
Тема 3.5. Освітній потенціал гри «LEGO» в ЗДО	2			2
Усього годин за модулем	4	6		10
Модуль 4.				
Діагностичний				
Організаційно-настановне заняття			2	2
Конференція з обміну досвідом			2	2
Усього годин за модулем			4	4

Разом	14	12	4	30
--------------	-----------	-----------	----------	-----------

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1.

Професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти

Тема 1.1. Дошкільна освіта в контексті сьогодення

Час змін у світі та в освіті. Науковці, футурологи та візіонери про сьогодення та майбутнє людства. Гра як спосіб підготувати дитину сьогодні до світу завтра. Роль гри у формуванні цілісної особистості дитини. Гра в контексті стратегічних завдань Нової української школи та Базового компоненту дошкільної освіти (БКДО).

Портрет сучасного дошкільника. Сутність поняття «дошкільна зрілість». Наступність між дошкільною та початковою ланкою у контексті формування базових компетентностей дитини. Умови ефективного розвитку, навчання, виховання дітей цифрового покоління. Гра як спосіб партнерської взаємодії дітей, батьків, педагогів.

Тема 1.2. Інклюзивний простір: пріоритетні напрями забезпечення рівного доступу до освіти осіб із особливими освітніми потребами

Інклюзивна освіта як забезпечення права на освіту для кожної дитини. Переваги інклюзивної освіти для усіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими освітніми потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими освітніми потребами, педагогів, керівників закладів освіти, місцевих громад і суспільства в цілому. Законодавство України щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на якісну інклюзивну освіту. Укази Президента України у сфері інклюзивної освіти. Основні положення постанов Кабінету Міністрів України, що регламентують особливості організації інклюзивного освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. Практичні кейси про участь та діяльність осіб із особливими освітніми потребами. Роль асистента вихователя як основа для залучення здобувачів дошкільної освіти в освітній процес.

Поняття про розумне пристосування. Допоміжні засоби для навчання (спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами. Поняття про додаткові та альтернативні способи й засоби комунікації.

Модуль 2.

Діяльнісний підхід в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

Тема 2.1. Сучасні підходи до організації та змісту дошкільної освіти

Забезпечення своєчасного оновлення змісту дошкільної освіти. Свобода вибору програмно-методичного забезпечення з урахуванням потреб і можливостей закладів дошкільної освіти.

Підготовка та підвищення кваліфікації педагогів на основі сучасного підходу до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Алгоритм організації освітнього процесу з дошкільниками відповідно до особистісно зорієнтованої моделі.

Тема 2.2. Вимоги до планування освітньої діяльності в ЗДО на основі діяльнісного підходу

Урахування сучасних новітніх тенденцій та основних завдань законодавства України, щодо планування освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної освіти – Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція). Основні програми розвитку дітей раннього та дошкільного віку (10-комплексні, 29 – парціальні). Ключові компетентності дошкільника за освітніми напрямками. Зміст, мета, завдання, форми, типи, методи та прийоми організації освітньої діяльності. Види, форми та структура планування. Вимоги до планування та проведення видів діяльності (ігрової, трудової, фізкультурно-оздоровчої, дослідницько-пошукової, художньо-естетичної, розваг та свят, роботи з батьками) на основі діяльнісного підходу. Особливості розподілу видів активності за основними напрямками розвитку протягом дня в залежності від бажань та інтересу дітей. Діагностика рівня розвитку дитини за Базовою програмою. Використання навчально-методичних посібників рекомендованих МОН України.

Тема 2.3. Формування ключових компетентностей дітей дошкільного віку через реалізацію базових (основних) видів діяльності

Поняття компетентностей у сучасній світі. Ключові компетентності відповідно до закону «Про освіту». Діяльнісний підхід до організації освітнього процесу як умова для забезпечення прояву активності дитини.

Набуття особистого досвіду дитини та процесу його формування у всіх видах діяльності, які реалізуються в дошкільному віці: руховій, ігровій, мистецько-творчій, пізнавально-дослідницькій, господарчо-побутовій; спрямовує організацію освітнього процесу на отримання його результатів – відповідних компетентностей.

Можливості ЗДО для формування ключових компетентностей дітей дошкільного віку через реалізацію базових (основних) видів діяльності.

Тема 2.4. Взаємодія педагогів та батьків у становленні особистості дошкільника

Сучасні вимоги дошкільної освіти, що орієнтують педагогів і батьків на становлення особистості дитини дошкільного віку згідно із вимогами НУШ.

Сім'я та її місце серед факторів та соціальних груп, які впливають на формування особистості. Типи сімей та особливості виховних впливів у них. Організація системи родинно-сімейного виховання у ЗДО.

Психолого-педагогічне просвітництво батьків, психолого-педагогічний супровід та підтримку розвитку дитини в умовах родинного виховання, активне залучення батьків вихованців в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Тема 2.5. Стратегії підтримки участі та діяльності здобувачів дошкільної освіти з особливими освітніми потребами

Поняття про участь та діяльність здобувачів дошкільної освіти з особливими освітніми потребами. Прогнозування освітніх ситуацій для участі й діяльності здобувачів дошкільної освіти з особливими освітніми потребами. Підтримка позитивних стосунків дітей у групі.

Врахування особистого досвіду дітей з особливими освітніми потребами під час організації освітнього процесу. Ефективність мультисенсорного підходу до навчання в умовах інклюзивної групи. Умови застосування безпомилкового навчання.

Поняття про інструкції в роботі з дітьми. Види й способи надання інструкцій дітям з особливими освітніми потребами.

Особливості використання демонстрації та моделювання поведінки для формування навичок у дітей з особливими освітніми потребами. Алгоритми підтримки формування навичок у дітей з особливими освітніми потребами. Формування та розвиток самостійності у дітей з особливими освітніми потребами. Поведінкові стратегії.

Поняття про додаткові та альтернативні способи й засоби комунікації.

Тема 2.6. Роль педагога в освітньому просторі ЗДО у реалізації діяльнісного підходу

Усвідомлення ролі вихователя у розвитку особистості в період дитинства.

Побудова освітнього процесу в ЗДО відповідно з цінностями гуманної філософії та педагогіки. Сформованість гуманістичних цінностей педагога, особистісної зрілості, широкого світогляду, високого рівня освіченості, а також практичну вмільсть створювати відповідне означеним цінностям освітнє середовище, зокрема інклюзивно спрямоване.

Втілення особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, підходів для реалізації самостійної творчої діяльності дитини в освітньому процесі.

Модуль 3.

Гра як інструмент в реалізації діяльнісного підходу

Тема 3.1. Гра в контексті сьогодення

Світ, що змінюється – портфоліо сьогодення. Сучасне покоління дітей. Гра як провідна діяльність дитини та відкрита система. Психологічні закономірності розвитку ігрової діяльності дошкільника. Педагогіка гри. Роль гри у формуванні цілісної особистості дитини. Гра як спосіб взаємодії з дитиною. Ігрові та діяльнісні методи навчання як шлях до розвитку компетентностей XXI століття (breadth of skills), адаптації у мінливому світі.

Тема 3.2. Характеристики гри як ДНК освітнього процесу в ЗДО

Рефлексивний аналіз власного ігрового досвіду. Характеристики гри: значуща, соціальна, активна, мотивуюча, радісна. Вплив гри на різні сфери розвитку дитини.

Досвід вільної гри: тут і тепер. Значення вільної гри для дітей та педагога. Педагогічний супровід вільної гри. Вільна гра як ресурс особистісного розвитку людини.

Тема 3.3. Реалізація гри як підходу в освітньому процесі ЗДО

Практика гри. Варіативність ігрового підходу. Відкриті запитання як один із основних принципів підходу «навчання через гру». Поняття «стан потоку» як невід’ємна умова для утримання інтересу та мотивації дітей. Нейропсихологічні основи розвитку дитини. Особливості моделей гри у розрізі освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Циклічний підхід.

Тема 3.4. Мистецтво і наука фасилітації гри

Роль педагога в ігровому освітньому просторі дитини. Секрети успіху сучасного педагога закладу дошкільної освіти. Педагог-фасилітатор – усвідомлений практик-дизайнер, який вибудовує взаємодію з дітьми відповідно до їхніх інтересів і потреб з урахуванням освітнього контексту. Гра як основа взаємодії – наскрізний підхід в освітньому процесі. Організація взаємодії з дітьми відповідно до п’яти характеристик гри, що надає простір для всебічного розвитку дитини та набуття нею досвіду агентності.

Ключові аспекти щодо переосмислення ролі педагога як основа професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти (2021 р.)

Тема 3.5. Освітній потенціал гри «LEGO» в ЗДО

Новий зміст освіти, нові методики навчання та нове освітнє середовище. Діяльнісний підхід до навчання. Гра в теорії та практиці. Гра як чинник всебічного розвитку дитини.

Класифікація та методи проведення ігор та ігрових технологій. Активізація пізнавальної діяльності дітей засобами розвивальних ігор. Ігрові проблемні ситуації на заняттях у дошкільному закладі.

LEGO-конструктор як дієвий інструмент навчання та розвитку дитини. Розвиток мислення, мовлення, уваги, оперативної пам’яті, самоконтролю та ментальної (когнітивної) гнучкості засобами гри LEGO «6 цеглинок».

Модуль 4. Діагностичний

Організаційно-настановне заняття

Реєстрація слухачів. Організація та проведення вступного інструктажу з охорони праці. Ознайомлення з організацією, змістом та умовами проведення курсів. Надання рекомендацій щодо вибору теми конференції з обміну досвідом.

Конференція з обміну досвідом

Організація обговорення педагогічних інновацій, елементів нових технологій навчання, що сприяють розвитку професійної компетентності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти. Рефлексія освітньої програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.